

CONSIDERAȚII LINGVISTICE ASUPRA DENUMIRILOR DE TEXTILE ÎN LIMBA ROMÂNĂ - ÎNTRE LINGVISTICĂ ȘI GEOGRAFIE -

FLORICA DIMITRESCU
Universitatea din București

Cu ocazia acestei lucrări vom putea face o călătorie în câteva puncte ale globului pământesc având ca fir călător nu firul Ariadnei care ne-ar purta printr-un Labirint mai strâmt dar inaccesibil, ci multiplele fibre din care sunt alcătuite diversele esuri provenite din anumite locuri sau specifice altora de pe suprafața pământului.

Înainte de a intra în centrul problemei noastre – care îngem neașteptat mai multe discipline: în principal geografia, lingvistica, limbajul sectorial al textilelor, dar și, uneori, istoria sau chimia – trebuie să observăm că există două tipuri principale de esuri: I. Primele, în timp, sunt cele naturale, de lână, bumbac, mătase, in, cânepă etc., acărările origine se pierde în negura trecutului. II. Celealte esuri, din categoria textilelor non-naturale, încă de la domeniul chimiei și se dividează în două subtipuri, în funcție de substanțele chimice pe bază cărora se obțin și anume: II a) esuri artificiale dezvoltate pe baza celulozei, iar II b) esuri moderne, sintetice, crescute folositor, din îmbinările poliesterilor. Incidenta geografiei asupra celor două tipuri este diferită, după cum vom constata în cele de mai jos.

I. Cele mai vechi și cele mai numeroase sunt esuri naturale pe care le vom examina în rândurile următoare, cu conținutul inventarului esuriilor nascute prin metonimie supuse discuției nu este complet:

(a) Din cauza ponderii deosebite – din perspectiva relației dintre numele geografice și denumirile esuriilor – trebuie să începem prin să amintim numele unor orașe din lumea largă „responsabile” de numele unor esuri pornite din acel spațiu și care figurează la loc de cinstă în paragraful rezervat „etimologiei”.

De precizat – mai ales când este vorba de termeni vechi în limbă, proveniți din limbi cunoscute, de exemplu, chineză, arabă – că nu referim la etimologia independentă, indirectă și nu la cea apropiată, directă, cum ar fi cea reprezentată prin numele unor localități din Europa, din țările Franță, Anglia etc.

Ankara, în vechime, *Angora*, capitala Turciei, să stea la baza numelui comun *angora*, datătă unei specii de lână moale și mătăsoasă provenită, la origine, de la unele animale din regiunea Ankarei, către esuri din această lână. În română, termenul *angora* ne-a parvenit din franceză, unde este atestat din 1792.

Buhara, oraș din centrul Uzbekistanului, cu o producție mare de bumbac, explică etimologic numele esurii *buhur*, azi învechită, cu o definiție vagă în Găsitorul de stofă, și care explica că: „din arabă *Buhara*, trecut în turcă *buhur çoha*”. În T, unde este indicată prima atestare, din 1860, *buhurul* este identificat cu *ca mirul*; în DA este definit ca o „stofă de mătase sau de lână fină” și este socotit un „turcism învechit”.

Numele ora ului *Cambrai*, situat în nordul Franței, se regăsește în denumirea românească a esurării *chembric*, pânză subire de bumbac, apretat și lustruit din care se fac perdele, cînd i sau cu care se îmbracă scriul. Termenul românesc – atestat din 1815, Iorga, v. T – are un singur punct de plecare: numele ora ului amintit, care ne-a parvenit din englez. În DE este considerat că provine din engl. *cambric*, germ. *Cambric* de la n.pr. *Cambrai*; în DEX – din engl. *cambric*; în Sala, Av. I: 94 – din engl. *cambric* din *kamerjk*, numele flamand al ora ului *Cambrai*.

Creton, originar din Normandia, era renomată pentru fabricarea *cretonului*, esură turanică, de obicei înflorată, folosită mai ales pentru draperii și huse de mobilă și mai puțin pentru rochii sau fuste. Termenul, care a fost împrumutat în română, unde este înregistrat din 1868 în T, (deci este mai vechi decât prezenta sa în G. Bărlea – nu cum apare în Sala, *Cuvintele*, p.8) din fr. *cretonne*, a fost atestat în această limbă în 1723 în PR.

Numele ora ului *Gaza* explică denumirea materialului textil *gaz*, atestat în română din 1813 în T, azi învechit. Termenul – care definează esură turanică foarte subire, de obicei de mătase, dar și din lână – a fost împrumutat în limba română din fr. *gaze*, 1461 PR; rom. *gaz* este sinonim cu termenii *muselină* și *branic*.

Ora ului *Genova* este astăzi vestit în lumea întreagă prin *jean*, pânză din cânepe rezistentă, la originea albastă, atestat în PR din 1948 și preluat din engl. *blue-jeans* unde există din 1932. Această pânză, trainică pentru că a fost confecționată mai întâi pentru muncitorii din portul Genova, s-a răspândit, prin moda tinerilor, pe tot globul, prin hainele și în special prin pantalonii confecționați din acea pânză, *blue jeans* (*blugi*), termen atestat în română, în DCR din 1973, moment când acești pantaloni erau aproape un status simbol. *Jean* este, la originea, un termen anglo-american, elipsă din *Jene fustyan*, esură din Genova”.

Madapolon este un oraș din India de răsărit al cărui nume să stea la baza denumirii românești *madipoloni* (formă recomandată de DOOM, în care este considerat „învechit”!) – o pânză albă, fină, deasupra apărată de bumbac folosită pentru lenjeria de pat și de corp. În română, unde este cunoscut din 1841, T, termenul *madipoloni* se pare că este de origine franceză (atestat din 1823 în PR sub forma *madapolam*), limbă care își împrumută limbii ruse sub aceeași formă – *madapolam*. Graur, DCC îl explică prin numele unei localități hinduse, *Madhavapalam* folosit apoi ca nume al unei stofe fabricate acolo. Oricum, *madipoloni* are origini indiene, cum este afirmat și în PR unde, însă, nu se precizează numele exact al orașului indian care a dat numele acestei esurări.

Madras, marele port din India, este cunoscut prin bogata sa industrie textilă și chimică. Acest nume propriu este la baza denumirii materialului *madras*, o esură cadrilată, în culori vii, cu urzeala de mătase și înaltă tură de bumbac, denumire pe care limba noastră a împrumutat-o din fr. *madras*, atestat din 1797 în PR.

Numele orașului *Mosul* din Mesopotamia, pe fluviul Tigru, este inclus în denumirea materialului *muselină* (atestat din 1694, T), esură de bumbac sau mătase, foarte fină, străvezie, folosită la haine sau oare sau perdele. Denumirea *muselină* este explicită de Graur, DCC din prefixul *ma-* și verbul *wa ala* „a uni” semnificând „locul unde se întâlnesc drumurile din Mesopotamia de Sus și din Irak”. Din acest toponim a fost derivat *mausili* „din Mosul”, trecut în franceză *mussolina*, care a dat în fr. *mousseline* (atestat în PR în 1656) din care își împrumută româna.

Nankin este numele unui oraș din China format din *nan* „sud” și *king* „capital” (v. Graur, DCC, Sala, Av. I: 46, 62), localitate cunoscută pentru industria textilă (și cea chimică) și unde s-a fabricat pentru prima oară materialul textil care în română este cunoscut sub două denumiri: *nanchin* sau *nanghin* (1862, T). Este o esură foarte rezistentă, folosită mai ales

pentru dosuri de pern . Termenul provine în român din fr. *nankin* (înregistrat în L. dar neatestat în PR).

Numele ora ului francez *Nîmes* intră în denumirea es turii *denim*, es tur care se utilizează în fabricarea jeanilor, pânz rezistent, sinonim cu *jean*. Termenul îl are sursa în fr. *denim* (din *de Nîmes*) – care a fost împrumutat în român, dar este folosit mult mai rar decât sinonimul său – prezent în franceză de dinainte de 1973, PR – dar este, la origine, un cuvânt anglo-american „construit” pe baza numelui ora ului men ionat la început.

Numele ora ului *Ourgentch*, din Uzbekistan, pare a fi stat la originea numelui es turii *organdi*, transparent și apărat, din care se confecționează haine pentru copii și femei. Termenul *organdi*, atestat din 1868, T, în română a fost preluat din fr. *organdi*, unde este înregistrat din 1723 în PR; aici se trimită la varianta *organsin*, cunoscut din sec. al XIV-lea, la rândul său explicat din toponimul *Ourgentch*. În DCC, Graur pornește tot de la un nume propriu, tc. *Urganc* (numele unei localități despre care Graur nu aduce alte precizări, dar destul de apropriate fonetic de *Ourgentch*) alterat în fr. *organdi*.

Ora ul *Poperinge* din Flandra occidentală, vestită regiune industrială (mai ales pentru textile și metalurgie) și la baza es turii *poplin* (v. PR, unde apare și data primei atestări în franceză, anul 1735). Este vorba de bine cunoscuta es tură lucioasă și subțire din bumbac Mercerizat folosit în special pentru cămășile bărbătești, unde îl revendică prioritatea în concurență cu *dejalenul*. Aceeași explicație etimologică, dar mai amintită, la Graur, DCC: *Poperinghe* (sic!) a dat în v. fr. *popeline*, care a trecut în engl. *poplin* și apoi în fr. *popeline*. Este, deci, un termen din categoria pe care am numit-o (în Dimitrescu, *Vintage*) a cuvintelor „bumerang”, deoarece a intrat din franceză în engleză și, după o perioadă de timp, s-a întors în franceză.

Numele, nou perfect necunoscut până acum, al ora ului turcesc *Sevaiu* s-a perpetuat în denumirea identică, *sevaiu* a unui „brocart de mătase”, atestat în T din 1863; în IO I: CCX acest termen este citat printre „cumăuri” „stofe scumpe”, dar a ieșit de mult din uzul limbii române.

Portul indian *Surat(e)*, centru de textile, explică numele său cu o lucioasă – *sūrah*, termen inexistent în DOOM și în alte dicționare ale limbii române – provenit în română direct din fr. *surah*, atestat din 1883 în PR, care a derivat din toponimul de sursă indiană.

Numele ora ului *Tafilalet* din Maroc (acum este numele unei regiuni a Saharei marocane) explică etimologic substantivul *filaliu* (T – 1840, învechit azi) care desemnează o es tură foarte fină; cum în ora ului *Tafilalet* se fabrică această pânză, ea a fost denumită după numele său (IO, II: 171).

Ora ul *Tulle*, capitala departamentului francez Corrèze, este la originea numelui es turii *tul* (termenul este pronunțat cu ü, v. DOOM), aceasta fiind o pânză foarte fină și străvezie de mătase, bumbac sau din fibre sintetice. Are o textură specială alcătuită din minuscule ochiuri rotunde sau poligonale și se folosește la rochii, la voalul de mireasă, la perdele etc. Etimologic, în română, *tul* provine direct din fr. *tulle* (atestat din 1765 în PR), care reprezintă numele ora ului amintit, dar este posibil – este adevărat, că mai puține anse de veridicitate – să se explice și din germ. *Tüll* (vezi în Sala, *Cuvinte*, p. 109).

Tseutung, numele unui ora din China unde se fabricau stofe, este la originea numelui *satin*. În Lăsă, mai pe larg în PR și în Graur, DCC este explicat cum *Tseutung* a devenit în ar. *Zaitun*, și apoi *atlas zaituni* (deci *atlas* din ora ului *Zaituni*) care a trecut în limbile românești sub forma *aceituni* în sp., *setino* în italienește și *satin* în fr. (cunoscut din sec. al XIV-lea), formă care explică direct română *satin*. În DOOM se recomandă pronunțarea cu -in, deși, în limba curentă, la final, se rostește -en, variantă prezentă în DEX2.

Ora ul *Vichy*, celebru pentru apele sale termale, este cunoscută și în lumea textilelor prin esatura eponimă, *vichy*, atestată în fr. din 1904, PR (v. și *Thesaurus*, 810, 4). Este vorba

de o pânz din bumbac c reia îi sunt specifice p tr elele colorate în ro u sau albastru. În ara noastr , în anii '30-'40 aceast es tur era obligatorie pentru c m ile sau or ule ele care f ceau parte din uniforma elevilor i a elevelor din clasele primare. Ast zi vi l-ul (scris aici a a cum se pronun , dar neînregistrat în principalele dic ionare ale limbii române i nici în DOOM) se utilizeaz în special pentru c m ile b rb te ti.

Am 1 sat pentru la sfâr it – trecând peste criteriul alfabetic – un ora care i-a pus „amprenta” lingvistic în nu mai pu in decât patru denumiri de es turi. Este vorba de numele ora ului Damasc, capitala Siriei, care se recunoa te în urm toarele patru nume, dintre care numai unul este unanim cunoscut pân ast zi i anume, foarte „transparentul”, *damasc* (1690, T, mai vechi deci decât 1747, cum este discutat prima atestare a termenului discutat în Sala, *Cuvintele*, p. 90), o es tur fabricat odinioar în Damasc, mai ales din m tase, cu diferite motive desenate, din in sau din lân , folosit pentru lenjerie de pat, de mas , od jdii etc. Al doilea nume cu aceea i etimologie este *adamasc* (1588 DA), o stof scump de m tase, fabricat în Damasc esut cu flori, damasc. Deosebirea etimologic notabil dintre cele dou es turi, cu aceea i textur , este c prima i are originea în limba italian , pe când cea de a doua se explic prin latina medieval în unele dic ionare i din rus , în altele; în plus, cel de al doilea termen este învechit. Urm toarele dou cuvinte pornesc nu direct de la forma ini ial *Damasc*, ci de la forma turceasc a toponimului discutat i anume *am*. Aceasta a dat na tere es turilor *am()* i *amalagea*. Dac prima form se poate u or recunoa te din toponimul *am*, cea de a doua este un substantiv compus, format din *am + alagea*. *am()* (1710, T) are exact sensul „damasc ” i este discutat în IO II: 334. A doua denumire, *amalagea* (1753 T), are semnifica ia „alagea de *am*”, i, ca i *am*, este de surs turc . Termenul *amalagea* s-a constituit prin ad ugarea la *am* a substantivului *alagea* care, la rândul s u, provine din termenul de surs turceasc *alagea* din domeniul textilelor (v. IO II: 14 i 335). De men ionat c , în IO, la p. 14, ineanu noteaz despre *alagea* „prima din numeroasele stofe de m tase fabricate în Orient i care serveau la confec ionarea ve mintelor luxoase ale boierimii noastre din trecut”. Primele trei din aceste patru nume de es turi formeaz un grup sinonimic perfect, ceea ce este relativ rar în cazul textilelor! Al patrulea termen, *amalagea*, are un sens pu in diferit dat fiind accep ia substantivului *alagea* „stof de m tase v rgat ”.

(b) Alteori, denumirile unor textile se explic etimologic din toponime care se refer la unele *spa ii geografice mai mari* decât ale ora elor: nume de *continent*, *de ri* sau *de supafe e largi* din anumite ri:

Stofa fin , mixt (din lân i m tase) numit *alpaca* (form recomandat în DOOM), este esut din lâna unor mamifere originare din America de Sud care poart acela i nume i sunt produc toarele lânei respective. În român , termenul a parvenit prin fr. *alpaca*, *alpaga*, atestat din 1834, în PR.

Numele continentului *America* este implicat în denumirea es turii *americ* , atestat din 1795, T, sub formele *pânz de America* i *americ* , cu sensul „pânz de bumbac de calitate inferioar ”, semnifica ie care se reg se te i în arom. *americanc* „pânz sub ire de calitate inferioar ”. Sala, afirm : în Av., I: 62: „Negustorii ambulan i care vindeau aceast pânz se l udau c au adus-o de la mari dep rt ri, din America”. Verbul folosit aici, „se l udau” induce ideea c , de fapt, negustorii nu spuneau adeu rul, deci nu ar fi vorba de o origine real atât de îndep rtat , geografic vorbind (v. i Sala, *Cuvintele*, p. 74).

Nici toponimicul *Anglia* nu se bucur , în domeniul textilelor de prea mult considera ie dac ar fi s judec m în func ie de es tura numit *anglie*, azi învechit i popular , care se refer de asemenea la un material de calitate inferioar (atestat la Iorga aproximativ în 1700, v. T), importat din Anglia. Sala, *loc. cit.*, d aceea i explica ie ca la *americ* : „Acela i fenomen st la baza denumirii unui alt produs, *anglie*, termen învechit, pe

care aceia i negustori ambulan i declarau c îl aduceau din Anglia” (v. i Sala, *Cuvintele*, p. 74). Dup T. acest termen ar fi venit în rom. din ngr. *agglia* „Anglia” sau din srb. *anglija* care are un sens mult mai „înalt” calitativ, desemnând „englisches Tuch”: aceasta, v. mai jos, este o stof de mare pre în raport cu es turile provenite din alte regiuni ale p mâtului. Într-adev r, numele Anglia exist ca adjecativ însător al substantivului *stof* în sintagma *stof englezesc*, cu un sens mai mult decât pozitiv, desemnând o stof de cea mai bun calitate, în primul rând datorit însu irilor lânei din care se confec iona.

Ca mir, stat din India, este vestit pentru o ras de capre (acelea i animale tr iesc i în Tibet), cunoscute pentru p rul lor fin i m t sos, din care se confec ioneaz o es tur moale i fin ; atât rasa de capre cât i es tura din lâna acestora poart numele *ca mir*. Termenul a fost introdus în rom. din fr. *cachemir*, unde este atestat din 1803 în PR. Dup Graur, DCC acest termen ar proveni din numele unui ora indian, *Kaemiras* care s-a transmis limbii franceze. Oricum, originea indian a acestei es turi este sigur . Sala, *Cuvintele*, p. 87 adaug sau scrie *Kashmira*.

China este „implicat ” în numele es turii *crepde in*, pe care-l scriem a cum se roste te în limba român i cum apare în DE (s.v. *crep*) sau în MDN. Ultima silab , - *in*, reprezint pronun area numelui rii *China* în limba francez ; acest nume, sub aceast form , a p truns în român prin intermediul limbii franceze din *crêpe de Chine*. Dup cum este bine tiut, *China* a fost i este o produc toare redutabil în domeniul m t surilor.

Flandra este la originea numelui materialului numit *felendre* (1587, T). Este un material fin de tipul catifelei sau al postavului originar din Flandra, regiune a Belgiei renomuit prin es toriile sale. Astzi termenul *felendre*, cunoscut sub forma mai multor variante fonetice, nu mai circul decât rar, regional, în Moldova. În limba român a fost împrumutat din germ. *flandrisch* „din Flandra”

Toponimul *Hollstein*, care desemneaz o parte din landul Schleswig-Holstein este la originea etimonului unei es turi de bumbac, *alestanc*, cunoscute regional, în Moldova, atestat din 1850, T. Se consider c etimonul direct ar fi rus. *holstinka*; în T este indicat forma rus. *cholostinka* (*alestanc* are variantele *alestinc*, *halastanc*, mai apropiate de etimonul rusesc), es tur care provine din numele geografic *Hollstein* (T, DA, DEX2).

Numele *Indiei* s-a p strat în român i sub form textil în substantivul *indian*, es tur de bumbac, sub ire, rezistent i fin , folosit pentru obiecte de lenjerie de pat, în special, fabricat , la origine, în India. În mod direct *indian* provine în limba noastr din fr. *indienne* atestat din 1632 în PR.

Numele *Olandei* se reg se te în es tura *olanda*, pânza de in de bun calitate cu o textur dens i fin , fabricat în Olanda i atestat în limba român din 1766, T. În român acest termen ne-a parvenit prin intermediul limbii franceze, unde es tura *holland* este cunoscut din 1598, i, poate, i din it. *olanda*, atestat din 1561, Z. Vezi i Sala, *Cuvintele*, p. 75, unde adaug i diminutivul *olandin* .

Toponimul *Panama* se reg se te în numele unei împletituri din paie ob inute din frunzele unui palmier care crete în aceast ar precum i într-o es tur de bumbac care imit împletitura din paiele de *Panama*. Termenul a fost împrumutat în român din fr. *panama*, atestat din 1842 în PR.

Shantoung, numele unei regiuni din China, a dat în germ. *Schantung* i în fr. *shantoung*, care explic în mod direct numele românesc *antung*, o cunoscut es tur de m tase natural sau de in din fire de grosimi diferite, ceea ce îi d o suprafa reliefat inegal. Graur, DCC deriv pe *antung* din chinez i, direct, exclusiv din german – interpretare pe care nu o putem considera unica adev rat – v. i PR, unde numele acestei es turi este atestat

din 1907 (spre deosebire de ediile mai vechi unde este atestat din 1910, o dovard în plus pentru seriozitatea cu care se lucrează la predat în elaborarea anuală a acestui dicționar).

Siberia, numele unui inut foarte întins din nord-estul Asiei, în cea mai mare parte apar înănd Rusiei este etimonul denumirii unei esuri foarte groase, clduroase care se cheamă *sibir* și este de mult cunoscut înara noastră (cel puțin din anii '30-'40 ai secolului trecut) dar pe care nu am găsit-o înregistrată în dicționare. Sinonimul actual poate fi considerat materialul sintetic cu numele *polar*, un produs sintetic.

Tibetul, regiune autonomă la vest de China, a împrumutat numele său unui tip de lână (v. și *ca mir*, mai sus) provenit din acest inut întins, ca și unei esuri din lâna respectivă (azi termenul *tibet* cu acest sens textil este învechit). În limba română *tibet* pare a avea o origine multiplă: în DE din fr. *thibet* (neatestat în L, PR), în DEX din fr. *tibet* (nici sub această formă nu este atestat în franceză) sau din germ. *Tibet*, în DLR din tc. *Tibet*.

(c) Dar nu numai oraiele sau rile cu o industrie textilă veche și foarte cunoscută stau la baza denumirilor unor esuri, ci și, mai rar, este adeverat, *alte denumiri geografice*, de exemplu numele unor munți.

Dintre oronime amintim aici munții *Cheviots* dintre Anglia și Scozia, care, vesti și pentru creterea unei rase de oi cu lâna albă și fină, cu firul lung, au dat numele acestor oi, și anume *eviot*, precum și stofei esute din lâna lor de bună calitate sau în amestec cu fibre sintetice. Aceste sensuri, consemnate în DEX, derivă direct din fr. *cheviotte*. Termenul fr. este atestat în PR din 1872, și, la rândul său, provine din engl. *cheviot*, atestat din 1856, care desemnă un tip de oaie din Scozia, crescut în munți responsabilă de această denumire.

Este un fluviu poate fi vectorul unei denumiri textile. Astfel, pentru a se explica numele *tweed* al unei stofe din fire foarte fine, fabricată mai întâi în Scozia, ne putem adresa engl. *tweed*, „stofă engleză”, lucrată cu mâna și hainele confecționate din această stofă”, alterarea a scorianului *tweel*, engl. *twill*, probabil sub influența hidronimului *Tweed*, fluviu costier între Scozia și Anglia. *Tweed* a trebuit să trăiască în franceză, cu aceeași formă, din 1844, PR.

O insulă cum este *Jersey*, cea mai mare și mai populată dintre insulele Anglo-Normande, stă la baza esurii *jerse* (în DOOM se indică forma *jerseu* atât pentru esuri cât și pentru obiectul confecționat din aceasta) și a altător obiecte de îmbrăcăminte cu largă spândire în lume și înara noastră; în română acest termen provine direct din fr. *jersey*, atestat din 1666 în PR (vezi și Sala, *Cuvintele*, p. 95–96), la rândul său împrumutat din engleză.

Arhipelagul *Shetland* din Marea Britanie a dat numele atât lânei oilor din aceste insule cât și esurilor confecționate din această lână. În limba română termenul *shetland* a intrat din fr. *shetland* (atestat din 1894, PR), la rândul său provenit din engleză.

Dacă extindem puțin cercetarea, observăm că relația cu locul de naștere și cu munții sunt mai numeroase, chiar dacă nu merg până la a explica etimologiile divergenților termenilor textili, ci doar indică:

(d) specificul localizării lor. Câteva exemple:

Prosperul oraie *Alep* din vestul Siriei este legat de termenul, învechit în română *ghermesut* (1698, T) ce reprezintă „un atlaz cu ape din Alep”, cf. IO II, 180 unde se arată că în limba noastră *ghermesut* provine din tc. *germsud*, „satin rezistent”. Graur, DCC îl explică din combinarea între pers. *giirm*, „cald” și *sud*, „folos” care a dat în tc. termenul *germsud*, „un fel de stofă” (de observat slaba relație semantică între elementele alcătuitoare și acoperișul nouului lexem!). Oricum, legătura fizică de înțeles cu orașul Alep nu este etimologică, ci doar din perspectiva localizării tipului de esuri. De menționat că, alături de Alep, în IO I, CCX, se menționează și numele a încă două orașe: *am*, numele turcesc al orașului Damasc (cum am amintit mai sus) și *Misir*.

Un alt exemplu în acela i sens poate fi temenul învechit *tiftic* care desemnează un fel de *alpaca* și este lucrat din lână de capre de Tibet (IO II, 360, atestat din 1870), în care *Tibetul* nu are legătură etimologică cu denumirea *tiftic*; acesta se explică prin turcă, din cuvântul *tiftik* (aceeași etimologie și în DLR) care desemnează o lână albă, pură, în special cea de *angora*. În DLR se dau ca sinonime pentru lâna respectivă, *angora* și *mohairul*.

În fine, unele esuri, extrapolând de la geografie la istorie, dar și înțărând în cadrul *numelor proprii*, prin antonomază, poartă numele unor persoane, evident legate într-un anumit fel de aria textilelor. Astfel, dintre antroponime ne interesante pentru esuri următoare:

Batist(ă) – esura foarte fină din lână sau bumbac, utilizată pentru batiste și pentru lenjeria de corp – își dătorează numele primului fabricant al acestei pânze sub numele *Baptiste de Cambrai* (sec. XIII); întâiile batiste au fost fabricate în orașul *Cambrai* care, după cum am semnalat și la *chembrică*, era faimosă prin tradiția să se întâlnească în industria textilă (v. Sala, Av. I: 94, *Cuvinte*, p. 33). Din franceză, *batische* – atestat din 1590 în PR – a fost împrumutat în română în sec. al XIX-lea.

Jacqard este numele unei esuri inventate de *Joseph Marie Jacquard* în 1789 și lucrate cu ajutorul unui dispozitiv special montat la răboiele de esură. În română provine din franceză, *jacquard*, atestat din 1834 în PR. Pentru istoria textilelor din țara noastră ar trebui menționat că la București există o fabrică numită *Jacquard* în care, un fapt poate mai puțin cunoscut, a început să lucreze, ca ucenic într-o fabrică textilelor, marea viitoare „chimistă” Elena Ceaușescu, între anii 1933, când avea 18 ani, și 1939... Informația aceasta apare la 16 Ianuarie 1980 (deci la o săptămână după marea zi de la 7 Ianuarie, când s-a născut E.C., sărbătorită cu fastul de tristă amintire, și cu câteva luni înainte de ultima sa lamentabilă vizită oficială, cu „soțul”, în Franța...) în revista din exil BIRE, redactată și tipărită din foarte puțini să bani de un ziarist român de origine grecească, René Théo(dosiadis), exilat în Franța din 1948 (vezi Manolescu, *Enc. ex.*, ed. I: 92, ed. a II-a: 88).

Prince de Galles (v. *Thesaurus*, 810, 4) – stofă cu linii încrucișate care formează carouri, pe un fond de culoare deschisă, atestat în franceză din 1951 în PR – și are originea în numele propriu *Prince de Galles*.

În unele cazuri nu am reușit să identificăm cu certitudine numele propriu prezent în denumirea unei esuri. Astfel, deși numele propriu feminin *Georgette* apare atât în voal *Georgette* cât și în *crepe Georgette* nu se poate spune că cineanume se referă; interesant este că în PR *crêpe Georgette* este scris cu majusculă și, într-o paranteză, cu literă mică, deci *georgette*, dar niciodată în PR nu apare un termen comun *georgette*! Cine va fi fost rămânește un enigma de descoperit altădată, de altcineva!

Materialul textil și cel geografic prezentat mai sus permite conturarea câtorva concluzii:

1. O primă concluzie conduce că separarea textilelor de mai sus în câteva categorii, în funcție de gradul de actualitate al termenilor supuți discutează.

(a) Grupa întâi cuprinde termenii cunoscute în limba română comună de astăzi. Desigur, aici trebuie să observăm că general este foarte greu de stabilit acest concept, „limba română comună”, pentru că nu tot ce cunoașteme vine de la ora astăzi și un om dintr-un sat îndepărtat, nu tot ce îl este familiar unei persoane cu mai multă coabitație și posibilitate de cunoaștere ale uneia mai puțin cultivate, pentru a nu mai aminti de diferențele în funcție de profesie, de generație, de mediu etc. etc. Aici trebuie citată opinia corectă a Radu Zafiu, din *România literară* 47, 2009: 15, după care „una dintre utopiile regimului totalitar a fost cea a impunerii unei limbi comune, omogene, și diferențele sociale”, care este împotriva oricărui limbă „vii” în care nu poate fi trecută cu vederea „seva” proaspăt adusă de limbajul familiar, profesional, argotic etc. precum și „sedimentele” cuprinse în limbajul

regional, arhaic etc.! Cu această ocazie ne exprimăm bucuria că aceeași autoare a luat în considerare și, în numerele 44 și 45 din *R. lit.*, unii termeni textili cu o utilizare particulară.

În această primă categorie intră termeni precum: *americ*, *creton*, *jean*, *madipolon*, *muselin*, *nanchin*, *poplin*, *organdi*, *tül*, *satin*, *surah*, *damasc*, *stof*, *nglezeasc*, *ca mir*, *crepde in*, *indian*, *oland*, *sibir*, *antung*, *panama*, *jerse*. De menționată bizară situație a substantivului *americ*, despre care în DEX2 se afirmă, în definiție, că este numele dat „în trecut” pânzei..., dar o sumar anchetă lingvistică printre mai multe persoane, de vîrstă diferite, a avut ca rezultat că *america* este o pânză relativ cunoscută, drept care am încadrat-o la prima categorie.

(b) Termeni învechi și/sau regionali: *buhur*, *chembric*, *gaz*, *felendre*, *filaliu*, *adamasc*, *am*, *amalgea*, *anglie*, *alestanc*, *belacoas*, *eviot*.

(c) Termeni greu de încadrat în primele două grupe de mai sus: *denim*, *madras*, *vichí (vi t)*, *suedin*, *polar*, *fildecos*, *tibet*, *tweed*, *shetland*.

2. O altă concluzie, de data aceasta cu caracter strict etimologic: unii termeni poartă, cel puțin din perspectiva unor vorbitori ai limbii române, denumiri „transparente”, care le dezvoltă rapid originea, de către aici trebuie să fie distincte între: a) termeni textili care au la origine termeni geografici (mai mult ca probabil) unanim cunoscuți: de ex. *americ*, *damasc*, *ca mir*, *indian*, *oland*, dar sunt b) și alți termeni textili care se explică prin unele toponimice mai puțin cunoscute, de ex.: *creton*, *nankin*, *madras*, *vi tibet*, *panama*, *antung*; în mare parte, în această situație, denumirile de materiale textile fiind mai răspândite, acestea din urmă sunt mai cunoscute decât toponimele respective și, în general, vorbitorii limbii române nu fac legătura între numele geografice și un anumit tip de esuri.

În alte cazuri însă problemele sunt mai complicate și în elegerea etimologiei este îngreunat de cel puțin din două motive:

(a) Unele denumiri geografice care stau la bază unor nume de esuri sunt prea puțin cunoscute, deloc cunoscute nu numai publicului larg ci și celui mai cultivați. De exemplu, cine cunoaște orașul *Surat(e)* din India că să poată în elge că acesta explică numele *mt sii siirah*, pentru că nu mai aduce calea finalele (-t și -h) fiind diferențiate, cineva care ar recunoaște numele orașului cu greu ar putea face asocierea între cele două denumiri. Sau cine cunoaște munții *Cheviots* din Franța și tie că acolo crește o rasă de oi specială că să facă legătura între acest nume și cel relativ la numele lăinii sau al esurii denumite *eviot*? totuși a să fie bine să se spune că *Cambrai* din Franța că să facă apropierea de esuri numită *chembric* (pentru că nu mai spune că nici de *chembric* probabil că nu să auzit!); la fel, cine recunoaște numele landului *Hollstein* în regionalul *alestanc* sau numele *Flandra* în învechitul *felendre*, că nu mai amintim, pentru că rămâne în perimetru Flandrei, de orașul *Poperinghe* apar înțelepciuni regiunii, din care provin, etimologic, numele unei esuri foarte bine cunoscute, *poplinul*!

(b) Iar alte nume geografice sunt realmente „ascunse” în denumirea unor esuri, și de exemplu, nu este prea ușor de detectat de către numele orașului *Nîmes* în denumirea esurii *denim* provenit din *De Nîmes*; totuși și *filaliu* (termen, la rândul lui, prea puțin cunoscut) este aproape imposibil de dedus că etimologia pentru că un ne-specialist în geografie pur și simplu nu cunoaște orașul de origine al acestei esuri (*Tafilala* din Maroc) și, chiar dacă l-ar spune, i-ar fi greu să asociază *filaliu* de *Tafilala*... La fel, nu este prea simplu de „ghicit” că numele propriu *Scozia* este „tupilat” în *fildecos* și nici *China* în *crepde in*.

3. Înțind că esurile, ca, de altfel, și felurile de măncare, dar poate mai rapid decât acestea, nu au frontiere și trec cu o anumită „dezvoltare” dintr-o limbă în alta, prin comerț și prin mod, nu trebuie să ne mirăm de mulțimea acestor denumiri devenite, în fond, aproape internaționale. Harta geografică a numelor de localitate și a rîilor, a altor denumiri de acest

tip are o largă desfășurare și se reflectă în numele denumirilor de esuri. De remarcat că rile cu o activitate textilă dezvoltată nu ne-au lăsat, prin intermediul esurilor, numai numele lor, cum este cazul *Angliei*, al *Chinei*, al *Flandrei*, al *Indiei*, al *Olandei* dar și numele unor orașe ale lor – sau din alte țări (de exemplu Franța) – celebre pentru anumite textile. Aici trebuie adus în discuție numele *Scozia*, care este un fel de campion, ca și *Damascul*, v. mai sus, deoarece explică nu mai puțin de trei denumiri de esuri. Astfel, aceasta se regăsește în numele esurii *ecosez*, acea esură din lână de obicei în variate culori vii, în carouri mari. Termenul românesc provine din *écosais* care este expresia franceză a termenului englez *Ecosse* (în Scozia, diversele grupuri [clanuri] se diferențiază prin carouri și culori, ceva oarecum asemănător cu cele purtate în Italia la Palio din Siena [întrecerea între cartierele orașului din acest oraș]). *Scozia* mai apare și în numele unei esuri prețioase de mătase înflorat și numită *belacoasă*, 1730, Dă, azi termenul învechit. Conform Dă, *belacoasă* provine din rus. *bialocos* care să fie originea în fr. *belle Ecosse* (sintagmă neatestată în PR). În fine, așa cum am amintit mai sus, numele *Scozia* se „ascunde” în rom. *fildecosă*, „fir foarte rezistent, originar din *Scozia*” provenit din fr. *fil d'Ecosse* (în PR s.v. *fil*). De menționat că numele acestui gen de fir a fost folosit în special la fabricarea ciorapilor și de calitate prin anii '30-'40 ai secolului trecut, și nu numai, nu este înregistrat în dicționarele noastre.

4. Numele geografice prezente în denumirile esurilor nu sunt decât rareori preluate direct din limba de origine. În cele mai multe cazuri numele respective ne-au parvenit din limbi filiale cum este, frecvent, franceza, de exemplu pentru *gaz*, *muselină*, *organdi*, *nanchin* etc. Aceasta este motivul pentru care, de multe ori, numele geografic de la origine nu poate fi recunoscut în denumirea unei esuri, el trecând prin mai multe limbi înainte de a ajunge și în limba română, de ex. *poplin*, *chembrică*, *madipolon*, *satin*.

5. În unele cazuri același nume geografic implicat în denumirea unei esuri apare și în domeniul gastronomic. Astfel, de multe ori unele țări sau localități sunt vestite nu numai prin industria textilă și prin cea alimentară; iată câteva exemple: *Olanda* este cunoscută pentru un tip de brânză care-i este specifică, ca și pentru numele binele titlului material pentru lenjerie; numele orașului *Vichy* este la bază unei esuri, dar și al unei supă specifice pentru sezonul rece, preparată din cartofi și prăz, numită *vichyssoise* (termen eronat scris *vichyssoisse*, cu dublu s în partea finală în AS 895, 2009: 13); la fel, orașul francez *Cambrai*, care explică denumirea esurii *chembrică*, a dat numele unor celebre produse de cofetărie „*betisses de Cambrai*”, un gen de bomboane cu mătase foarte apreciate.

Toate elementele cu caracter lingvistic-geografic prezентate până acum se referă la textilele naturale, în principiu esute – din cele mai vechi timpuri – din lână, bumbac, mătase etc. care, până astăzi, sunt considerate, pe drept cuvânt, cele mai bune calitativ și care au început să fie industrializate din 1771 (v. DHLFr s.v. *cottonnade*). Am afirmat „în principiu”, deoarece în vremea din urmă, acestea „se amestecă”, uneori, și cu mai noile fibre sintetice (am amintit, de exemplu, mai sus această „combinație” la discuția despre *eviot* sau *tül*, dar cazurile similare au devenit, în vremea din urmă, foarte numeroase, esurile „mixte”, alcătuite din fibre naturale și fibre sintetice fiind destul de prea uite).

II. Trecând la categoria mai recentă a fibrelor și a esurilor non-naturale, ne situaăm pe la sfârșitul secolului XIX-lea. Acestea, așa cum am anunțat înainte de la începutul acestui articol se pot subdivide în două :

(a) fibre și esuri artificiale pe bază de celuloză. Pentru industria fibrelor artificiale, Franța devine înțăietatea. Pe de o parte trebuie adus în discuție aci numele contelui Hilaire de Chardonnet care a depus, concomitent cu Franța și în Germania, în 1890 (v. Toussaint Sanat, *Vêtement*: 260; v. și Dimitrescu, *Textile artificiale*: 116–119), cu ocazia Expoziției Universale, primul brevet de fabricare a mătăsii artificiale. Tot acesta a instalat la Besançon, în 1891,

prima uzin din lume pentru producerea fibrelor artificiale de viscoz, solu ia coloidal de celuloz pe baza c reia s-a n scut m tasea artificial, concurenta modern a m t sii naturale. (v. DHLFr. s.v. *soie*). Materialele artificiale i iau avânt odat cu trecerea timpului i se creeaz, tot în Fran a, un Sindicat al textilelor artificiale care, în 1948, aveau o produc ie atât de mare încât erau plasate pe al doilea loc, dup bumbac, dar – i mai important – pe primul loc, înaintea lânii (*Le Monde*, 11 VI 1949). În ceea ce prive te înlocitorul artificial al lânii, aici se pare c româna are o anumit importan în sensul c acesta poart numele „transparent” *celolân* alc tuit din *celo(fibr)* i *lân*, atestat în DEX, adic din 1975, dar, desigur, ap rut mai înainte. Oricum „localizarea” denumirii acestei es turi artificiale este în ara noastr.

(b) al doilea tip de es turi nonnaturale este constituit din fibre sintetice, pe baz de poliester, de care lumea întreag a fost, pur i simplu, invadat. Este vorba de cele mai „tinere” es turi care au ap rut în Statele Unite prin procese de polimerizare i de policondensare, cam de la sfâr itul primei jum t i a sec. al XX-lea. Aceste materiale recente au ca „emblem” *nylonul*, inventat chimistului american Wallace Hume Carothers (1896-1937), în ultimul an al vie ii sale. Din anul imediat urm tor, 1938, *nylonul* s-a produs industrial i s-a comercializat, la început pentru... p rul periu elor de din i i, din 1939, pentru ciorapii de dam, apoi a trecut la obiectele de lenjerie i de-abia dup cel de-al doilea r zboi mondial – timp când era utilizat pentru confec ionarea para utelor – s-a folosit pe scar larg. Astfel, în Fran a ciorapii de nylon, i ace tia deveni i un fel de status simbol, s-au r spândit din 1945, la noi chiar mai târziu, iar actri a Irina Petrescu i aminte te într-un interviu ce „srb toare“ a fost pentru ea c a putut purta o rochie de *nylon* la premiera de gal, la Cannes, a filmului „*Valurile Dun rii*“ în 1960! (v. *Unica*, 8, 1998: 80).

Câteva observa ii privitoare la cunoa terea acestor denumiri de es turi sintetice ast zi. Ca i cele naturale, materialele sintetice se pot clasifica în trei categorii dup gradul lor actual de viabilitate:

- dintre cele mai cunoscute, i deci actuale, sunt lexemele: *nylon*, *tergal*, *helanca*, *scai*, *supraelastic*, *lastex*, *lycra*, *lurex*;
- termeni cunoscu i mai ales de speciali ti, unii fiind termeni ai chimiei, i mai pu in de marile mase: *ca erat*, *poliester*, *polietilen*, *poliamid* ;
- termeni (aproape) uita i ast zi: *clorofibr*, *dralon*, *kapron*, *thinsulate*, *silon*, *terital*, *orlon*, *perlon*.

Din perspectiv etimologic, dintre es turile sintetice, unele sunt de provenien francez : (material) *ca erat*, *clorofibra*, *lastex* (n scut din încruci area dintre dou cuvinte franceze – *latex* i *élastique*), *poliester*, *polietilen*, *tergal*, altele de surs anglo-american ca *thinsulate* din *th(ermal)* i *insulat(ion)* sau *lycra* i *lurex* care au numele date în Statele Unite i anume *lycra* din 1958 (de întreprinderea Du Pont de Nemours înfiin at lâng Wilmington în 1802 – v. DHLFr, Boutin-Arnaud, Tasnadijan, *Le vêtement*: 4), iar *lurex* din 1945 (v. DHLFr.); sunt de surs german – *silonul*, de origine italian – *teritalul*, de sorginte olandez – *helanka* sau de obâr ie rus – *kapronul*.

Cele mai multe dintre denumirile de materiale sintetice trebuie îns trecute în categoria celor cu etimologie multipl :

- (a) dubl : (fibre) *acrilice* – fr., it.; *dralon* – germ., fr.; *microfibr* – fr., it.; *poliacrilic* – fr., it., *stretch* – engl., fr., *supraelastic* – it., fr.; *terilen* – fr., it.; *vinil* – fr., germ.
- (b) sau tripl : *dacron* – engl., fr., it.; *orlon* – fr., rus., germ.; *perlon* – germ., fr., rus.; *poliamid* – fr., engl., it.; *poliuretan* fr., engl., rus.

Câteva succinte concluzii relative la es turile sintetice:

După cum se poate observa, toate aceste materiale non-naturale apar în mare, zonei americane și europene, dar prea rar este indicat – să cum să rezultă din examinarea denumirilor de tururi naturale – numele unei rii, al unui oraș sau al altui teritoriu preciz. Printre excepții este denumirea materialului *suedin* în care este evident numele rii *Suedia*. Este vorba de o esatură care imite pielea întoarsă; în română, *suedin*, parvenit direct din franceză *suédine*, este un termen atestat în această limbă din 1931 (PR 2006). Deși denumirea *suedin* circulă în limba noastră pentru a denumi tipul de esatură amintit, nu este atestat în MDN apărut în 2007. Aici ar trebui inclusă și o stofă foarte ușoară, dar și foarte călduroasă care se numește *polar*, termen cunoscut în multe limbi din Apusul Europei de când a început să se fabrică, adică de la sfârșitul secolului trecut, iar la noi după anul 2000. Probabil că etimonul ar fi regiunea *polar*. De menționat că nici această denumire nu este înregistrată în ultima ediție, din 2007, a MDN-ului.

Potibilitățile kommerului sunt infinite în epoca noastră, ceea ce explică în mod direct etimologia multiplă a celor mai numeroase esaturi de origine sintetică, în special a celor care nu sunt altceva decât „nume comerciale”, precum și menționat mai sus la *dacron*, *helanca*, *latex*, *licra*, *lurex*, *nilon*, *orlon*, *perlon* etc. O excepție, însă, o constituie denumirile care poartă pecetea numelui rii noastre, cum vom vedea imediat. La noi s-a creat o tradiție, totuși recentă, de cam 60 de ani, pentru esaturile sintetice: din 1946 s-a înființat ocoală superioară de textile la București, iar din 1948, la Politehnica, Facultatea de Textile, care a fost transferată din 1952 la Iași, în cadrul Chimiei Industriale. Industria textilă plastică românească datează din 1958 și localitatele cele mai importante pentru produsele din poliesteri sunt Săveni și Iași (v. Dimitrescu, *Texte sintetice* în *Drumul*, I: 184). Cei de la cărma fabricilor textile românești au dat esaturelor lucrătoare aici denumiri în care apare numele rii noastre de exemplu *relon* a fost alcătuit din *re* (care provine din inițiala numelui România) și *(nai)lon*; Aceasta și *re-* ca simbol pentru România apare în *relontex* (din *relon* și *tex(til)*, *relin* (din *rel(on)*) și *in*; aceasta este o esatură mixtă, alcătuită din o parte sintetică și alta naturală, *inul*). Tot din combinația dintre o esatură sintetică și alta de fierătură naturale său și scut *relotin-ul* (din *relon* și *in*) sau *relan-ul* (din *R(omânia)* și *lân(a)*). Cel mai clar pentru oricine este însă cazul esaturii *terom* unde termenul *românească* apare în partea finală a cuvântului recent construit din *ter(gal)* și *rom(ânesc)*. În alte cazuri, contextele citatelor transmit, clar, la învenția românească, de exemplu la *polyplast*, se amintează de un brevet românească, la *tercot* de faptul că este un „material indigen produs la Dacia – București”, la altele sunt numite unele localități românești unde se produc, de exemplu la *melan*, combinată alcătuită din *me(tan)* și *lână* se indică producția să se săvârșească, în alte situații se vorbează despre esatură din Seimeni. Cazul esaturii utilizate pe timp de iarnă *urson* este puțin diferit de celelalte. *Ursonul* este considerat în DEX, DEX2, DN3 ca fiind de surse franceze, din *ourson*, numai că, de data aceasta apare un „mic” impediment semantic: în franceză *ourson* cunoaștează astăzi exclusiv sensul „pui de urs”, iar o acoperă încechită trimite la „blana de urs” care este, atenție!, cea... „naturală a ursului” (v. TLF s.v.) și anume cu un sens restrâns la „acoperă măntul militar purtat de gardă napoleoniană” care era cam departe în timp de apariția esaturilor sintetice. Situația este similară pentru *lupon*. Ar trebui mereu repetat că atunci când se stabilă că etimologia unui termen, nu are nicio sau chiar identitatea fonetică are întărietatea, ci semantica...

Dacă la aceste nume de textile sintetice s-a identificat că fiind de origine românească un număr relativ mare, nu întâlnim nici unul printre denumirile celor artificiale (dintre care, este adevarat, în literatura noastră nu sunt cunoscute, *sauverre*, decât patru, v. Dimitrescu, *Texte artificiale* în *Drumul II*: 118-119), iar dintre cele naturale se poate descoperi, după sănătatea noastră în acest stadiu al cercetărilor, unul singur și anume *baron* „catifea” din numele orașului *Brașov*, cu metateză, provenit din maghiară *Barsony* (Graur, DCC). De menționat – de să nu se referă la textilele

noastre!, dar ca o pat de culoare pentru că ne găndim la un celebru fotograf – că acela îl topomin, *Bra ov*, a fost ales ca nume al său de fotograf naturalizat francez *Brassai* (la origine, Gyula Halasz, 1899-1984), deoarece sănătatea în acest oraș. Credem că nu putem decât să ne bucurăm că numele îndrăgitului nostru Braov a circulat și în această formă în lumea largă ...

În sfârșit, scurte concluzii generale privitoare la relațiiile dintre esențele naturale și cele non-naturale.

Spre deosebire de textilele naturale, care împătrind obârja în trei continente – Europa, Asia și America, recentele textile non-naturale sunt produsul a numai două continente: Europa și America. Acestea sunt rezultatul direct al progresului înregistrat în chimia practicată în cele două continente începând de la sfârșitul secolului XIX-lea. Din America au contribuit fundamental la naștere noilor esențe Statele Unite, iar din Europa mai multe țări, dintre care în special Franța și, mai puțin Italia, Germania. Olanda și Rusia, dar, au avut și ei rol în spândirea acestor esențe.

Este de subliniat că este altă diferență între esențele naturale și cele sintetice: denumirile esențelor naturale conțin, în bună parte, dovezi geografice concrete ale originii lor, aceasta însemnând amintirea orașelor sau a altor regiuni unde s-au confecționat la început, dar despre denumirile textilelor moderne, non-naturale se poate spune că multă localizarea într-o anumită zonă geografică, după indicii, de obicei, extralingvistice, de tipul cunoașterii unor savanți care le-au conceput; o excepție face prin acest *re-înțializare* sau *-românește*, arănoastră, dar despre denumirile astfel alcătuite, amintite mai sus, nu se poate afirma că au avut o recunoaștere generală ...

Trebuie semnalat că un alt punct care diferențiază esențele naturale de cele artificiale sau sintetice: acesta din urmă poartă, în cea mai mare parte, „nume comerciale”, simple, de obicei transparente.

În fine, comparația dintre esențele naturale și cele non-naturale se poate extinde și în privința „bibliografiei” române și a problemei. Dacă materialele naturale, fiind, în general, foarte vechi, apar în unele volume dedicate acestui domeniu, de exemplu în T. Pamfil, *Industria casnică la Români*, București, Leipzig, Viena, 1910, sau în I. Ionescu-Muscel, *Tratatul de științe*, București, 1948, nedată în special esențele sintetice care au apărut în acestă perioadă, de cronologie, nu au cum să apară în acestea două în special esențele sintetice care au apărut „explosiv” să fie înregistrate de-abia la mijlocul secolului trecut, deci peste 40 de ani de la înființarea celei dintâi și numai a unei firme de la apariția celuilalt doilea din volumele menționate.

Acum, când am terminat „împletirea” în „textul” nostru a celor trei discipline principale discutate aici – geografia, industria „textilă” și lingvistica –, trebuie să punem punct, căci, în consens cu tema noastră, să facem un nod atât „firilor naturale” cât și „firilor sintetice” care ne-au căzut până acum. Dar nodul nu ar trebui să fie prea strâns, pentru a da posibilitate cercetătorilor viitor să „înțeleagă”, adăugând „ramejii” de acum alte denumiri de „esențe” cu o etimologie explicabilă prin toponime, care ar examinare poate ar conduce și la alte concluzii. Prin investigația de față nu am putut decât să deschidem un drum. Succeselor venind!

BIBLIOGRAFIE

Boutin-Arnaud – Tasnadjan, *Le vêtement* – M.N. Boutin-Arnaud, Sandine Tasnadjan, *Le vêtement*, Paris, 1997.

DA – *Dictionarul Academiei*, din 1913.

DCR – Dimitrescu, Florica, *Dictionar de cuvinte recente*, București, Albatros, ed. I, 1982.

DCR2 – Dimirescu, Florica, *Dictionar de cuvinte recente*, ed. a II-a, București, Logos, 1997.

- DE – Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, ed. Tudora Andrei Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București, Saeculum, 2001.
- DEX – *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. I, București, Editura Academiei, 1975.
- DEX2 – *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a, București, Univers Enciclopedic, 1997.
- DHLFr – *Dictionnaire historique de la langue française*. Sous la direction de Alain Rey, Paris, Le Robert, 1992.
- DÎ – Gheorghe Chivu, Emanuela Buzău, Alexandra Roman Moraru, *Dicționarul împrumuturilor latino-române în limba română veche (1421-1760)*, București, Editura Științifică, 1992.
- DLR – *Dicționarul limbii române*, București, Editura Academiei, din 1956.
- DOOM – *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfolitic al limbii române*, ed. a II-a, coord.: Ioana Vintilă-Rdulescu, București, Univers Enciclopedic, 2005.
- DN3 – Fl. Marcu, C. Maneca, *Dicționar de neologisme*, ed. a III-a, București, Editura Academiei, 1978.
- Dimitrescu, *Vintage* – Florica Dimitrescu, *Un tip special al împrumuturilor în limba română; studiu de caz – vintage* (sub tipar).
- Dimitrescu, *Drumul* – Florica Dimitrescu, *Drumul neîntrerupt al limbii române*, Cluj-Napoca, Clusium, 2002, vol. I, vol. al II-lea, 2003.
- Dimitrescu, *Text artif.* – Florica Dimitrescu, „Denumirile textilelor artificiale în limba română”, în *Drumul*, II.
- Dimitrescu, *Text. sint.* – Florica Dimitrescu, „Denumirile textilelor sintetice în limba română”, în *Drumul*, I.
- Graur, DCC – Alexandru Graur, *Dicționar de cuvinte cu lătătoare*, București, Albatros, 1978.
- L – *Le Petit Larousse*, Paris, 2000.
- Manolescu, *Enc. ex.* – Florin Manolescu, *Encyclopédia exilului literar românesc*, București, Editura Compania, ed. I, 2003, ed. a II-a, 2010.
- MDN – Fl. Marcu, *Marele Dicționar de Neologisme*, ed. a IX-a, revizuit, augmentat și actualizat, București, Saeculum Vizual, 2007.
- PR – Paul Robert, *Le petit Robert*, Paris, Le Robert, 2006.
- Sala, Av. – Marius Sala, *Aventurile unor cuvinte românești*, București, Univers Enciclopedic, vol. I, 2005, vol. al II-lea, 2006.
- Sala, *Cuvintele* – Marius Sala, *Cuvintele – mesageri ai istoriei*, București, Editura Meronia, 2009.
- IO I – Lazăr Ianeanu, *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, I, *Introducere*, București, 1900.
- IO II – Lazăr Ianeanu, *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, II, *Vocabularul*, București, 1900.
- T – H. Tiktin, *Romanisch-Deutsches Wörterbuch*, 3., neubearbeitete Auflage, Paul Miron und Elsa Lüder, vol I-III, Wiesbaden, 2001–2005.
- Thesaurus – *Thesaurus Larousse* sous la direction de Daniel Péchoin.
- TLFr – *Le trésor de la langue française*, Nancy, din 1971.
- Toussaint-Sanat, *Vêtement* – Magnelonne Toussaint Sanat, *Histoire technique et morale du vêtement*, Bordas, Paris, 1990.

Some Linguistic Remarks on the Romanian Names of Textiles – Between Linguistics and Geography –

The present article examines the names of some textiles that originate in geographical names, most of these textiles bear names related to the name of the place (country, city etc.) where they were initially produced.

The article distinguishes two categories of textiles: natural and non-natural (synthetic) textiles, each one's situation being different from the linguistic and geographical perspectives that we discuss here.